

การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ*

A Development of Competency-Based Curriculum for Vocational Skills
by using the Professional Learning Community

พัศพรเบศร เวชวิริยะสกุล¹, ชัชวีร์ แก้วมณี², ณัฏชา มหปญญานนท์³
อรพิน ทิพย์เดช⁴, อภินันท์ สิริรัตนจิตต์^{5*} และ ขวัญจิตต์ สุวรรณนพรัตน์⁶

Phatsarabet Wetwiriysakun¹, Chatchawee Keawmanee², Natcha Mahapunyanont³
Orpin Thipdet⁴, Aphinant Sirirattanjitt^{5*}, and Khwanchit Suwannoppharat⁶

^{1, 2, 3, 4, 5} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา ประเทศไทย

^{1, 2, 3, 4, 5} Faculty of Education, Thaksin University, Songkhla, Thailand

⁶ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา ประเทศไทย

⁶ Faculty of Humanity and Society, Thaksin University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author. E-mail: aphinant.s@tsu.ac.th

Received March 24, 2024; Revised June 29, 2024; Accepted July 30, 2024

Abstract

This qualitative research aimed to: 1) study fundamental data to develop a competency-based curriculum for vocational skills 2) develop a competency-based curriculum for vocational skills, and 3) study the results of using a competency-based curriculum for vocational skills learning in the professional learning community. The target group is from twenty schools and five people per school, so there were one hundred people in total, which comprise 20 administrators and 80 teachers in Mueang District and Pak Phayun District, Phatthalung Province. There were 2,152 students in the experimental group for the academic year 2023. The research is a mixed method, and the research instruments are structured interviews, a focus group discussion form, an appropriate curriculum evaluation form by specialists, and an evaluation form for using the curriculum by students. The statistics used to analyze information are mean, standard deviation, and descriptive analytics.

*งานวิจัยนี้ได้รับทุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ประจำปี 2566

The research findings revealed 1) that data analysis on low-income households and community context data of students in both Mueang District and Pak Phayun District, Phatthalung Province, overall indicated potential livelihood capabilities across five aspects of a challenging situation, with livelihood capabilities considered sufficient. 2) That is, households have enough income to support them but may have some debt. Most families are engaged in agricultural activities, labor work, and traditional fishing, which serve as the primary livelihood base. These fundamental livelihoods were a framework for developing competency-based curricula for vocational skills in schools to align with the local way of life. According to competency-based curriculum development for vocational skills using community-based learning, twenty curricula have been developed. The competency-based curriculum development for vocational skills learning for twenty curriculums and appropriate curriculum evaluation results were at a high level, and 3) after using the competency-based curriculum for learning vocational skills Students have a high level of vocational skills.

Keywords: competency-based curriculum; vocational skills learning; professional learning communities

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) พัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 3) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในอำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ปีการศึกษา 2566 จำนวน 20 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวม 100 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 20 คน ครูผู้สอน 80 คน และมีนักเรียนกลุ่มทดลอง 2,152 คน โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร และแบบประเมินผลการใช้หลักสูตร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาโดยพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากข้อมูลครัวเรือนยากจนและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบริบทชุมชนของผู้เรียนทั้งอำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง มีทุนศักยภาพการดำรงชีพ 5 ด้าน ในภาพรวมจัดอยู่ในภาวะอยู่ลำบาก โดยมีทุนศักยภาพการดำรงชีพ อยู่ในระดับอยู่พอได้ กล่าวคือครัวเรือนพอจะมีรายได้เลี้ยงชีพแต่อาจมีภาระหนี้สินอยู่บ้าง โดยครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตร รับจ้าง และประมงพื้นบ้าน ซึ่งข้อมูลพื้นฐานนี้ถูกนำมาใช้กำหนดเป็นกรอบหลักสูตรสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ

โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในระดับสถานศึกษา ได้มีการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ จำนวน 20 หลักสูตร ซึ่งมีผลประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ อยู่ในระดับมาก และ 3) ภายหลังการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ ทำให้นักเรียนมีทักษะอาชีพ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: หลักสูตรฐานสมรรถนะ; การเรียนรู้ทักษะอาชีพ, ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษาของทุกประเทศ เกิดการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาที่ก้าวกระโดดในทุกมิติ สถานการณ์ดังกล่าว มนุษย์จึงต้องปรับตัวเพื่อการอยู่รอด และต้องเร่งพัฒนาคนให้มีความเท่าทันและมีทักษะในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความไม่แน่นอนของโลกอนาคตที่ซับซ้อนขึ้น ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนา “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” สร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ระดับคือ 1) การพร้อมรับ หรือ ระดับ “อยู่รอด” ในการสร้างความพร้อมในการรับมือกับสภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้นให้สามารถฟื้นคืนสู่ภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว 2) การปรับตัว หรือ ระดับ “พอเพียง” ปรับเปลี่ยนปัจจัยที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนและพื้นที่ และ 3) การเปลี่ยนแปลงพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือระดับยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างความสามารถของบุคคลและสังคมในการพัฒนาอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน (Office of the National Economic and Social Development Council, 2022)

นโยบายทางการศึกษาที่นำแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มาเป็นส่วนหนึ่งเพื่อพัฒนาให้เยาวชนมีทักษะที่จำเป็นต่อการ “อยู่รอด” และนำพาประเทศสู่ความก้าวหน้าซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ที่มีวัตถุประสงค์ให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความรักและห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ครอบครัวและชุมชนเกิดการพัฒนา และผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนาเป็นศูนย์บริการความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาให้กับผู้ปกครอง และชุมชน โดยมีเป้าหมายหลักที่ 4 เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางการงานอาชีพ ให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานทางด้านอาชีพที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และเป้าหมายหลักที่ 6 เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่นตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569 (The Office of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn's Projects, 2017)

จากการสำรวจพื้นที่เป้าหมายในการวิจัยครัวเรือนยากจนในพื้นที่จังหวัดพัทลุงมีครัวเรือนยากจนเป็นจำนวนมาก โดยจัดลำดับสูงเป็นอันดับ 2 ของจังหวัด ได้แก่ อำเภอปากพะยูน (20.1%), และอำเภอเมือง (19.9%) โดยระบบการบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ได้พิจารณาความยากจนออกเป็น 5 มิติ (Kaewsuksaeng et al., 2022) ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพ 2) ด้านความเป็นอยู่ 3) ด้านการศึกษา 4) ด้านรายได้ และ 5) ด้านการเข้าถึงการบริการภาครัฐ โดยครัวเรือนยากจนทั้งผู้ปกครองและผู้เรียน พบว่า ประเด็นที่คนยากจนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบเป็น

มิติทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการตกงาน การมีรายได้ที่ลดลง และการระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้มีปริมาณการจ้างงานเยาวชนในการทำงานล่วงเวลาลดลง ส่งผลต่อรายได้ของครอบครัว ทำให้จำนวนผู้เรียนที่ออกกลางคันมีปริมาณเพิ่มขึ้น ดังนั้น การฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพของทุนมนุษย์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และต้องเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ควบคู่กับทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยพัฒนาหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะเป็นอีกทางออกหนึ่งที่น่าสนใจ (United Nations, Thailand, 2020; The World Bank, 2022) ซึ่งความเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษานั้นควรเป็นไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะตามศักยภาพนั้น โดยครูทุกคนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ เพื่อต่อยอดสู่ทักษะอาชีพได้

หนึ่งในวิธีการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียนคือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีลักษณะเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติการสอน “ครูเพื่อศิษย์” ซึ่งรูปแบบ PLC นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และแม้ว่าปัจจุบันการจัดการศึกษาของประเทศไทย ยังคงใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาวิชาเป็นหลัก แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้เรียน การจัดการศึกษาที่เน้นสมรรถนะจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อประกันว่าผู้เรียนทุกคนสามารถประสบความสำเร็จได้ตามความถนัด ความสามารถ และศักยภาพในรูปแบบของตนเอง อาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นแกนสำคัญในการวางแผนทางการจัดการศึกษา และเป็นตัวกำหนดทิศทางการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพ มีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีเจตคติและค่านิยมที่ดี อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันและอนาคตของผู้เรียน (Office of the Education Council, 2017)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่นำข้อมูลพื้นฐานของชุมชนครัวเรือนยากจนมาใช้กำหนดเป็นกรอบพัฒนาหลักสูตร และการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในอำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ปีการศึกษา 2566 รวม 20 โรงเรียน จำนวน 100 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 20 คน และครูผู้สอน 80 คน โดยมีนักเรียนในสถานศึกษา 20 โรงเรียน รวม 2,152 คน เป็นกลุ่มเป้าหมายของการทดลองใช้หลักสูตร

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการวิจัย เป็นจังหวัดพัทลุง ประกอบด้วย พื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน

ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการวิจัย 12 เดือน (ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2566 - 31 พฤษภาคม 2567)

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพและการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นำมาสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

หลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรที่อิงมาตรฐานการเรียนรู้เป็นหลัก จัดการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาเป็นหลัก แต่ไม่ได้เน้นว่าเมื่อเรียนรู้แล้วผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ของตนไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและการทำงานได้ และเพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะทักษะอาชีพ และการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพกับผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ เพื่อให้สามารถจัดทำหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน อันจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนได้ (Office of the Education Council, 2017; Sanchez & Ruiz, 2008)

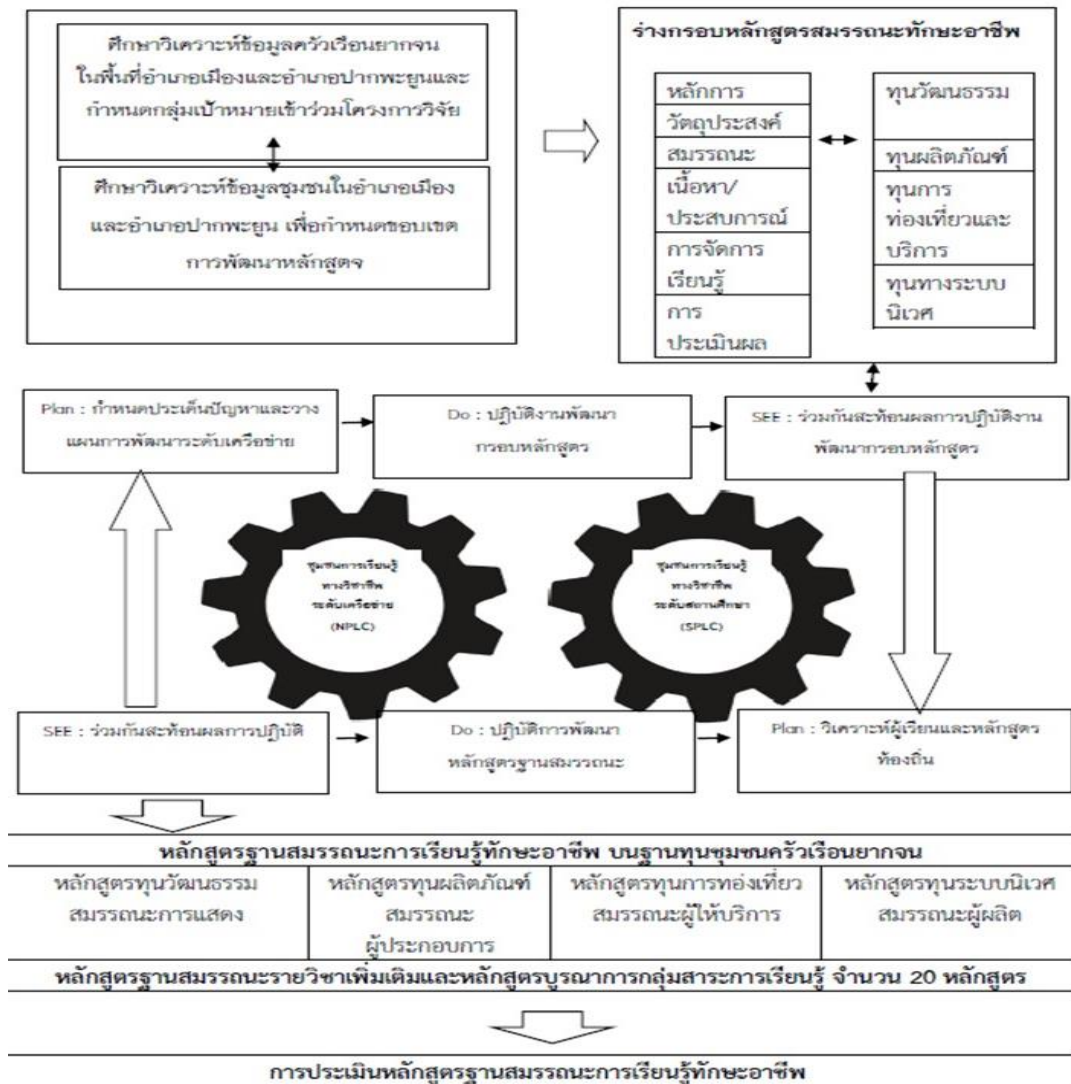
ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ให้ความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษา โดยเน้นให้โรงเรียนสร้างวัฒนธรรมของการพัฒนาการเรียนการสอนจากความต้องการของครูและผู้บริหารในโรงเรียน ซึ่งการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ถือเป็นกลไกที่สำคัญที่ผู้บริหารสามารถใช้ในการสร้างวัฒนธรรมภายในโรงเรียนที่เน้นผล การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นตัวสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำมาสู่การปรับปรุงและพัฒนา อย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นวิถีในการสร้างความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหารในการยกระดับ การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารดูแลสนับสนุนการเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพเพื่อเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของ ผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน (Chookamnerd et al., 2014; Chaichawarat, 2015)

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ

การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Tabá (1962) ซึ่งได้นำเสนอสาระสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนไว้อย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนการ พัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกเนื้อหาสาระ ขั้นตอนที่ 4 การจัดระบบเนื้อหาสาระ ขั้นตอนที่ 5 การคัดเลือกประสบการณ์ การเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 6 การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 7 การประเมินผล โดยผู้วิจัยได้ ประยุกต์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว สู่การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน (Phatphon, 2024) เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายการศึกษาที่ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และตอบสนองการสร้างอาชีพและรายได้ในครัวเรือนยากจนใน จังหวัดพัทลุง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในงานวิจัยนี้ ได้ดำเนินการออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพโดยใช้การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพระดับโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา มีรายละเอียดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Figure 1 Research conceptual framework

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยโครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ใบรับรอง COA NO.TSU. 2023_123 REC. NO 0338 และได้รับการอนุมัติเรียบร้อยแล้ว มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง

การศึกษาภาคสนาม (Field Study) ได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในชุมชน เพื่อการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง โดยมีขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลบริบทครัวเรือนยากจน ความคาดหวังของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัดพัทลุง และการกำหนดกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ โดยใช้สนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจากเทศบาลเมืองพัทลุง องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 และการศึกษาข้อมูลครัวเรือนยากจนในด้านทุนศักยภาพการดำรงชีพ 5 ด้าน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนเศรษฐกิจ ทุนธรรมชาติและทุนสังคม ที่ได้มาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจน 2 อำเภอคือ อำเภอเมือง และอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง โดยใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบริบทชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วิถีชีวิต การประกอบอาชีพของชุมชน และสภาพบริบทโรงเรียนใน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ที่มีครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลบริบทชุมชนกับตัวแทนชาวบ้าน/ปราชญ์ชาวบ้าน ประกอบด้วย ตัวแทนชาวบ้าน 5 คน และปราชญ์ชาวบ้านด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น 5 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ ได้แก่ 1) มีความรู้เกี่ยวกับบริบทชุมชนของทั้ง 2 อำเภอเป็นอย่างดี สามารถให้ข้อมูลอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง และ 2) เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ จากนั้นนำผลการสัมภาษณ์มาสรุปเป็นข้อมูลพื้นฐานด้านบริบทชุมชนใน 2 พื้นที่ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยพรรณนาความ

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และวางแผนการพัฒนารอบหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพของสถานศึกษา โดยใช้การสนทนากลุ่มใน 2 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน ดังนี้

3.1 พื้นที่ในอำเภอเมือง สนทนากลุ่ม ณ โรงแรมคิลา อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง จำนวน 7 โรงเรียน โดยแบ่งการสนทนากลุ่มเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ 7 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา 2 คน และกลุ่มที่ 2 จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 7 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน 2 คน

3.2 พื้นที่ในอำเภอปากพะยูน สนทนากลุ่ม ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านเกาะเสือ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง จำนวน 13 โรงเรียน โดยแบ่งการสนทนากลุ่มเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ 9 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา 2 คน และกลุ่มที่ 2 จำนวน 13 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 11 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน 2 คน

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1-3 มากำหนดกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยโรงเรียนได้นำกรอบหลักสูตรไปสู่การออกแบบพัฒนาหลักสูตรรายวิชา เพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนในพื้นที่ทั้งสองอำเภอ ของจังหวัดพัทลุง

ขั้นตอนที่ 5 ลงพื้นที่สำรวจ ติดตามผลการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 20 โรงเรียน โดยประชุมร่วมกับครูและผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละโรงเรียนจำนวน

5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูผู้สอน 4 คน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ขั้นตอนที่ 6 ประเมินคุณภาพหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ จากแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ ก่อนนำไปทดลองใช้

การศึกษามูลค่าใช้หลักสูตร (Curriculum implementation) ดำเนินการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนครูเรือนยาจนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย และประเมินผลการใช้หลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร และแบบประเมินผลการใช้หลักสูตรสมรรถนะทักษะอาชีพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

(1) ลงพื้นที่ในอำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบริบทชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วิถีชีวิต และการประกอบอาชีพของชุมชน ด้วยการสนทนากลุ่ม และการสอบถามข้อมูลครูเรือนยาจน

(2) สัมภาษณ์ผู้ปกครองของผู้เรียนครูเรือนยาจน ชาวบ้าน/ปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อรวบรวมข้อมูลนำมาใช้สังเคราะห์เป็นกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

(3) สนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน ด้านวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา ผู้บริหาร ตัวแทนครูผู้สอน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาและตัวแทนผู้เรียน โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกระบวนการเพื่อกำหนดกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ และทดลองนำหลักสูตรไปใช้

(4) ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยพรรณนาความ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำแนกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลครูเรือนยาจนในด้านทุนศักยภาพการดำรงชีพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้ำนทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนเศรษฐกิจ ทุนธรรมชาติและทุนสังคม ซึ่งเป็นข้อมูลครูเรือนยาจนของผู้เรียนในอำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลครัวเรือนยากจนและทุนศักยภาพ 5 ด้านจากฐานข้อมูล PPPConnext จังหวัดพัทลุง

Table 1 Information on poor households and potential capital in 5 side from the PPPConnext database, Phatthalung Province.

อำเภอ	จำนวน	ทุน		ทุน		ทุน		ทุน		ทุน	
	ครัวเรือน	มนุษย์		กายภาพ		เศรษฐกิจ		ธรรมชาติ		สังคม	
	ยากจน (ครัวเรือน)	ค่า ระดับ	แปล ผล	ค่า ระดับ	แปล ผล	ค่า ระดับ	แปล ผล	ค่าระดับ	แปล ผล	ค่า ระดับ	แปล ผล
เมืองพัทลุง	3,141	2.46	อยู่ยาก	2.42	อยู่ยาก	2.78	อยู่พอได้	1.96	อยู่ยาก	1.63	อยู่ลำบาก
ปากพะยูน	2,816	2.48	อยู่ยาก	2.43	อยู่ยาก	2.57	อยู่พอได้	1.93	อยู่ยาก	1.66	อยู่ลำบาก

จากตารางที่ 1 จากข้อมูลการสอบถามทุนศักยภาพการดำรงชีพ 5 ด้าน โดยมีเกณฑ์การจัดกลุ่มครัวเรือนยากจนเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 อยู่ลำบาก (มีค่า 1.00-1.75) กลุ่มที่ 2 อยู่ยาก (มีค่า 1.76-2.50) กลุ่มที่ 3 อยู่พอได้ (มีค่า 2.51-3.24) และกลุ่มที่ 4 อยู่ดี (มีค่า 3.25-4.00) ผลการพบว่า ผู้เรียนครัวเรือนยากจนในจังหวัดพัทลุงทั้ง 11 อำเภอมีจำนวนทั้งหมด 14,217 ครัวเรือน โดยจำนวนครัวเรือนยากจนมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมือง จำนวน 3,141 ครัวเรือน รองลงมาคืออำเภอปากพะยูน จำนวน 2,816 ครัวเรือน ซึ่งสรุปข้อมูลครัวเรือนยากจนในด้านทุนศักยภาพการดำรงชีพ 5 ด้าน จัดเป็นกลุ่มครัวเรือนยากจนได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 อยู่ลำบาก (มีค่า 1.00-1.75) กลุ่มที่ 2 อยู่ยาก (มีค่า 1.76-2.50) กลุ่มที่ 3 อยู่พอได้ (มีค่า 2.51-3.24) และกลุ่มที่ 4 อยู่ดี (มีค่า 3.25-4.00) ซึ่งแปลความจากระดับค่าทุนศักยภาพการดำรงชีวิตของครัวเรือนยากจนดังกล่าว พบว่า ทุนศักยภาพการดำรงชีพ 5 ด้านของครัวเรือนยากจนในอำเภอเมือง และอำเภอปากพะยูน ในภาพรวมจัดอยู่ในภาวะอยู่ลำบาก เมื่อพิจารณารายด้านในด้านทุนเศรษฐกิจจัดอยู่ในระดับพอได้ กล่าวคือ ครัวเรือนพอจะมีรายได้เลี้ยงชีพในบางครัวเรือนมีการออมเงิน แต่อาจจะมีภาระหนี้สินบ้าง การให้ความรู้เรื่องการจัดการเงิน รายรับรายจ่ายครัวเรือน และการพัฒนาอาชีพให้มีความยั่งยืนด้านรายได้ รวมถึงการเก็บออม จะช่วยเพิ่มรายได้ ลดหนี้สินได้ ประกอบกับมีทุนทางสังคมจัดอยู่ในกลุ่มอยู่ลำบาก ครัวเรือนขาดการรวมกลุ่มทางสังคม ขาดการพึ่งพาในชุมชน และยังมีปัญหาความขัดแย้งในชุมชน การพัฒนากองทุนสวัสดิการสังคม การส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มจะช่วยพัฒนาทุนทางสังคมให้สูงขึ้นได้ ด้านทุนทางสังคมจัดอยู่ในกลุ่มอยู่ลำบาก กล่าวคือ ครัวเรือนขาดการรวมกลุ่มทางสังคม ขาดการพึ่งพาในชุมชน และยังมีปัญหาความขัดแย้งในชุมชน การพัฒนากองทุนสวัสดิการสังคม การส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มจะช่วยพัฒนาทุนทางสังคมให้สูงขึ้นได้ ด้านทุนกายภาพพบว่า จัดอยู่ในกลุ่มอยู่ยาก กล่าวคือ ครัวเรือนส่วนใหญ่บ้านมีสภาพไม่แข็งแรง การเข้าสู่ระบบสาธารณสุขไม่ทั่วถึง มีการซื้อน้ำเพื่อบริโภคและอุปโภค มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ระดับปานกลาง จึงยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ได้ หากมีการพัฒนาระบบสาธารณสุขโรคต่าง ๆ ให้มีความทั่วถึงจะช่วยยกระดับความสามารถในการดำรงชีพของครัวเรือนยากจนได้ หากมีการพัฒนาระบบสาธารณสุขโรคต่าง ๆ ให้มีความทั่วถึงจะช่วยยกระดับความสามารถในการดำรงชีพของครัวเรือนยากจนได้ ประกอบกับด้านทุนมนุษย์ต่ำ อยู่ในภาวะอยู่ยาก เนื่องจากการศึกษาส่วนใหญ่ของครัวเรือนยากจนได้รับการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา มีอัตราการว่างงานค่อนข้างสูง ครัวเรือนมีรายได้น้อย และคนในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพที่มั่นคง การได้รับสวัสดิการยังไม่ทั่วถึง มีปัญหาสุขภาพ ยังคงต้องเร่งการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านการศึกษา การฝึกทักษะอาชีพ และการดำเนินการเชิงนโยบายเพื่อความทั่วถึงในการรับสวัสดิการแห่งรัฐ และในด้านทุนธรรมชาติ พบว่า อยู่ในภาวะอยู่ยาก กล่าวคือ ในครัวเรือนยากจนมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อยู่บ้างในบางฤดูกาล แต่อาจจะไม่มีความมั่นคงในพื้นที่ทำกิน และมีพื้นที่พักอาศัยบางส่วนอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ด้วยปัจจัยสำคัญดังกล่าวจึงส่งผลต่อ

ภาพรวมของศักยภาพการดำรงชีวิตของผู้เรียน ซึ่งจัดอยู่ในระดับอยู่ยาก และด้านทุนเศรษฐกิจ พบว่า อยู่พอได้ กล่าวคือ ครัวเรือนพอจะมีรายได้เลี้ยงชีพในครัวเรือน บางครัวเรือนมีการออมเงินอยู่บ้าง แต่อาจจะมีภาระหนี้สินบ้าง การให้ความรู้เรื่องการจัดการเงิน รายรับรายจ่ายครัวเรือน และการพัฒนาทักษะอาชีพเพิ่มเติมเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมถึงการเก็บออม จะช่วยเพิ่มรายได้ ลดหนี้สิน

จากข้อมูลจำนวนครัวเรือนยากจนและทุนศักยภาพ 5 ด้าน จากฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในระบบ PPPConnex จังหวัดพัทลุง ตามข้อสรุปจากตารางที่ 1 ข้างต้นนั้น ทำให้นักวิจัยสามารถเชื่อมโยงด้านทุนศักยภาพ การดำรงชีพ 5 ด้าน ไปสู่ลักษณะบริบทของครัวเรือนยากจนในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่ดังกล่าว นำมาวิเคราะห์กำหนดเป็นกรอบพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะ การเรียนรู้ทักษะอาชีพตามความต้องการจำเป็นของนักเรียนยากจนที่ต้องการพัฒนาตามบริบทอาชีพและชุมชนของ ครัวเรือนยากจนในพื้นที่ ดังนี้ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 วิเคราะห์บริบทอาชีพและชุมชนของครัวเรือนยากจนในอำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง เพื่อกำหนดเป็นกรอบพัฒนา หลักสูตรสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ

Table 2 Analyze the occupational and community context of poor households in Mueang District and Pak Phayun District. Phatthalung Province to determine It is a framework for developing a competency curriculum for learning vocational skills.

ข้อมูลครัวเรือนยากจนและบริบทชุมชน ในอำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง	กรอบทุนหลักสูตรสมรรถนะการ เรียนรู้ทักษะอาชีพ
ข้อมูลครัวเรือนยากจนและบริบทชุมชน ในอำเภอเมือง ด้านบริบทชุมชน เป็นเมืองเก่าเมืองหนึ่งในภาคใต้มีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาและที่ราบสูง ด้วยลักษณะพื้นที่ราบจึงเหมาะแก่การกสิกรรม ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น/วิถีชีวิต เป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ที่เชื่อมโยงกับความเชื่อที่ สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เช่น ภูมิปัญญาการรำโนราห์ และภูมิปัญญาลูกปัดมโนราห์ที่ประยุกต์ใช้ กับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และเป็นเครื่องประดับ ส่วน ด้านการประกอบอาชีพของชุมชน มีการ ประกอบอาชีพการเกษตร ไร่สวนผสม ปาล์ม ยางพารา และสวนผลไม้	จากข้อมูลครัวเรือนยากจนและบริบท ในอำเภอเมืองพัทลุง สามารถกำหนด กรอบทุนหลักสูตรสมรรถนะการ เรียนรู้ทักษะอาชีพ 4 มิติ ได้แก่ มิติทุนการท่องเที่ยวและบริการ มิติทุนผลิตภัณฑ์ มิติทุนวัฒนธรรม และมิติทุนระบบนิเวศน์ โดยหลักสูตร สมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ มืองค์ประกอบหลัก 6 ประการ คือ 1) เป้าหมายของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมาย 3) วัตถุประสงค์ 4) วิธีการจัดการเรียนรู้ 5) การวัดและการประเมินผล และ 6) สมรรถนะฐานอาชีพ
ข้อมูลครัวเรือนยากจนและบริบทชุมชน ในอำเภอปากพะยูน ด้านบริบทชุมชน มีสภาพภูมิประเทศ มีลักษณะเป็นที่ราบและพื้นที่เนินเขาที่มีลักษณะเป็น ลูกคลื่นค่อนข้างสูง มีพื้นที่เป็นเกาะและพื้นที่น้ำของทะเลสาบสงขลา ประกอบด้วย ทะเลน้อย และทะเลหลวงหรือทะเลสาบสงขลา ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น/วิถีชีวิต มีการทำเกษตรและ ประมง จึงทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ได้แก่ การประดิษฐ์เครื่องมือ ประมงพื้นบ้าน (แห, อวน, ไซ(ลอบ)) การแปรรูปอาหารทะเลและการทำขนม ซึ่งเป็น อุตสาหกรรมในครัวเรือน ส่วน ด้านการประกอบอาชีพของชุมชน มีการประกอบอาชีพ เกษตร ประมงพื้นบ้าน การท่องเที่ยวและบริการ	

จากตารางที่ 2 ผลจากการวิเคราะห์บริบทอาชีพและชุมชนของครัวเรือนยากจนในอำเภอเมืองและอำเภอ ปากพะยูน จังหวัดพัทลุง เพื่อกำหนดเป็นกรอบพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ พบว่า ผู้เรียน ในครัวเรือนยากจน มีทุนศักยภาพการดำรงชีพ 5 ด้าน อยู่ในระดับอยู่ลำบาก เป็นข้อจำกัดโอกาสการเข้ารับการศึกษ สูงสุด แต่โรงเรียนมีอัตลักษณ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นจุดเด่น สามารถนำมาจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงชีวิตจริงของ

ผู้เรียน ประกอบกับมีชุมชนที่เข้มแข็ง มีปราชญ์ชาวบ้าน และมีผู้ประกอบการที่ประกอบอาชีพที่หลากหลายตามบริบทท้องถิ่น แต่ยังไม่ได้บรรจุเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา อีกทั้งเนื้อหาในหลักสูตรยังขาดความเชื่อมโยงการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ซึ่งกิจกรรมที่ครูได้พัฒนาผู้เรียนยังคงเน้นเนื้อหาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผู้เรียนไม่ได้นำความรู้ไปต่อยอดและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสถานศึกษาร่วมกับต้นสังกัด จึงได้ร่วมกันพัฒนากรอบหลักสูตรสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 กรอบหลักสูตรสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ 6 องค์ประกอบ

Table 3 Curriculum framework for competencies in learning vocational skills, 6 components

องค์ประกอบหลักสูตรสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ	คำอธิบายขององค์ประกอบหลักสูตรสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ
1) เป้าหมายของหลักสูตร	ผู้เรียนมีสมรรถนะฐานอาชีพผ่านทุนทรัพยากรท้องถิ่น จังหวัดพัทลุง
2) จุดมุ่งหมาย	ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในทุนทรัพยากรท้องถิ่น รักถิ่นฐาน ภาคภูมิใจในจังหวัดพัทลุง และนำมาพัฒนาสมรรถนะฐานอาชีพ 1. มีความรู้ในการใช้ทุนทรัพยากรท้องถิ่นของตน เพื่อพัฒนาสมรรถนะฐานอาชีพ 2. มีทักษะในการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และใช้ภาษาได้หลากหลายในการนำทุนทางท้องถิ่นมาสร้างฐานอาชีพ 3. มีจิตสำนึกรักถิ่นฐาน ความภาคภูมิใจ และมีคุณธรรมจริยธรรมบนฐานอาชีพ
3) วัตถุประสงค์	1. เพื่อนำทุนทรัพยากรท้องถิ่นมาพัฒนากรอบหลักสูตรฐานอาชีพจังหวัดพัทลุง 2. เพื่อนำกรอบหลักสูตรท้องถิ่นสู่หลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะฐานอาชีพ 3. เพื่อใช้กลไกของชุมชนเป็นฐาน ในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม 4. เพื่อนำกรอบหลักสูตรฐานอาชีพ มาบูรณาการระดับชั้นเรียน 5. เพื่อส่งต่อให้ผู้เรียนเข้าสู่สมรรถนะฐานอาชีพในสถาบันอาชีวศึกษา
4) วิธีการจัดการเรียนรู้	ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการ Design thinking Process ที่เน้นสมรรถนะฐานอาชีพ
5) การวัดและประเมินผล	การวัดผลและการประเมินตามสภาพจริง
6) สมรรถนะฐานอาชีพ	สมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ เจตคติและความสุขในการเรียนรู้

จากตารางที่ 3 สรุปกรอบหลักสูตรสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ สามารถแบ่งตามกรอบทุนอาชีพและวิถีชีวิตของชุมชนตามบริบทท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพของผู้เรียนได้ 4 มิติ ประกอบด้วย 1) มิติกรอบทุนทางระบบนิเวศ หมายถึง ขอบเขตทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนครัวเรือนยากจนในสถานศึกษา 2) มิติกรอบทุนทางการท่องเที่ยวและบริการ หมายถึง ขอบเขตทุนเกี่ยวกับธุรกิจการนำเที่ยวและการให้บริการการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนครัวเรือนยากจนในสถานศึกษา 3) มิติกรอบทุนทางวัฒนธรรม หมายถึง ขอบเขตที่เป็นมรดก ภูมิปัญญาของวัฒนธรรม ที่มีการสั่งสมมาในอดีตของคนในท้องถิ่น และสามารถนำมาฝึกทักษะอาชีพของผู้เรียนครัวเรือนยากจนในสถานศึกษา และ 4) มิติกรอบทุนทางผลิตภัณฑ์ หมายถึง ขอบเขตทุนผลิตภัณฑ์ที่แสดงถึงวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ที่สถานศึกษา สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดเพื่อการสร้างทักษะผู้ประกอบการแก่ผู้เรียนครัวเรือนยากจนในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนที่ได้เข้าร่วมโครงการสามารถพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นไปตามกรอบหลักสูตรสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพที่โครงการกำหนด จำนวน 20 หลักสูตร ตามรายชื่อหลักสูตร และผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ดังนี้ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 รายชื่อหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Table 4 List of competency-based courses for learning career skills using professional learning communities

ลำดับ	โรงเรียน	กรอบทุน	รายชื่อหลักสูตรฐานสมรรถนะ
พื้นที่อำเภอเมืองพัทลุง			
1	เทศบาลบ้านคูหาสวรรค์	การท่องเที่ยวและบริการ	ดนตรี (ไทย-สากล, วงโยธวาทิต, วงออร์เคสตรา)
2	เทศบาลวัดภูผาภิมุข	ผลิตภัณฑ์	ข้าวเกรียบปลาลูกเบร
3	เทศบาลวัดนิโครธาราม	ผลิตภัณฑ์	เครื่องหอม(ใบเตย)
4	เทศบาลจูงฮั่ว	การท่องเที่ยวและบริการ	มัดคุเทศก์น้อย
5	อุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย	ผลิตภัณฑ์	บาติกเมืองลุง
6	เทศบาลวัดนางลาด	ผลิตภัณฑ์	กาสะแมนางลาด
7	บ้านท่าแค (วันครู 2500)	วัฒนธรรม	ความเป็นเลิศมโนราห์
พื้นที่อำเภอปากพะยูน			
8	วัดสุภาภิตาราม	ผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์จากลูกเขาคัน
9	วัดแหลมดินสอ	ผลิตภัณฑ์	ผ้าพิมพ์ลายจากไม้โก่งกาง
10	บ้านเกาะโคบ	ผลิตภัณฑ์	กุ้งหวานเกาะโคบ
11	บ้านเกาะหมาก	ผลิตภัณฑ์	เครื่องมือประมงพื้นบ้าน
12	บ้านเกาะเสือ	การท่องเที่ยวและบริการ	มัดคุเทศก์น้อย
13	บ้านช่องพิน	ผลิตภัณฑ์	ปลาแห้ง
14	บ้านปากบางนาคราช	วัฒนธรรม	สืบสานศิลป์ ถิ่นมโนราห์
15	วัดบ้านแหลมกรวด (อินทประดิษฐ์)	วัฒนธรรม	มโนราห์แดนซ์ สร้างงาน สร้างอาชีพ สืบสานศิลปวัฒนธรรมถิ่นใต้
16	มัธยมเกาะหมาก	ผลิตภัณฑ์	บาติกจากน้ำยางพารา
17	วัดหัวควน	ระบบนิเวศ	ข้าวเหนียวพัทลุง
18	ปากพะยูน	ผลิตภัณฑ์	กุ้งแก้วสามน้ำ
19	บ้านบางม่วง	ผลิตภัณฑ์	น้ำพริกปลาหัวโม่
20	บ้านม่วงทวน	ผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งชันโรง

จากตารางที่ 4 พบว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ ที่ได้จากการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีจำนวน 20 หลักสูตร โดยแบ่งตามลักษณะบริบทท้องถิ่นพื้นที่อำเภอเมือง เป็นไปตามกรอบทุนการท่องเที่ยวและบริการ ผลิตภัณฑ์และวัฒนธรรม และบริบทท้องถิ่นพื้นที่อำเภอปากพะยูน เป็นไปตามกรอบทุนการท่องเที่ยวและบริการ ผลิตภัณฑ์ วัฒนธรรมและระบบนิเวศ

จากหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพของสถานศึกษา จำนวน 20 หลักสูตรดังกล่าวข้างต้น นำมาสู่การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ผลการประเมินดังนี้ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

Table 5 Results of the evaluation of the suitability of the competency-based curriculum for learning vocational skills. Using professional learning communities from 5 experts

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร	4.40	0.54	มาก
2. วิสัยทัศน์ หลักการของหลักสูตร	4.40	0.54	มาก
3. โครงสร้างหลักสูตร	4.20	0.44	มาก
4. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.60	0.54	มาก
5. สาระการเรียนรู้/เนื้อหา	4.20	0.44	มาก
6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ	4.60	0.54	มากที่สุด
7. สื่อ/แหล่งเรียนรู้	4.80	0.44	มากที่สุด
8. การบูรณาการชุมชนการเรียนรู้	4.40	0.54	มาก
9. การวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์	4.40	0.54	มาก
10. การวิจัยและประเมินผลการใช้หลักสูตร สู่ความยั่งยืน	4.60	0.54	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.46	0.24	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ในภาพรวมหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และเมื่อจำแนกรายการ พบว่า ด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 และด้านกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการวิจัยและประเมินผลการใช้หลักสูตรสู่ความยั่งยืน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.24

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการใช้หลักสูตรในภาพรวม พบว่า นักเรียนมีทักษะอาชีพหลังการเข้าร่วมโครงการวิจัยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ซึ่งสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกรายข้อที่เป็นทักษะอาชีพ พบว่า นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมในการประกอบอาชีพ ท้องถิ่นจัดอยู่ในลำดับสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และรองลงมา นักเรียนมีความสามารถนำความรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 สามารถขยายผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น และออกแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้อย่างสร้างสรรค์ได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ผลการศึกษาข้อมูลครัวเรือนยากจน พบว่าในอำเภอเมืองและอำเภอบางพะยูม มีครัวเรือนยากจนมากที่สุด โดยภาพรวมศักยภาพของคนใน 2 อำเภอจัดอยู่ในระดับอยู่ยาก โดยมีทุนเศรษฐกิจอยู่ในกลุ่มอยู่พอได้ ทุนทางสังคมอยู่ในกลุ่มอยู่ลำบาก ขาดการรวมกลุ่มในสังคม และยังพบความขัดแย้งอย่างมากในชุมชน ทุนกายภาพและทุนมนุษย์ จัดอยู่ในกลุ่มอยู่ยาก ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะว่า ครูวีเรียนยากจนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสูงสุดเพียงระดับประถมศึกษา ครอบครัวมีรายได้น้อย และมีอัตราการว่างงานค่อนข้างสูง ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการที่ครอบครัวมีรายได้น้อย และคนในครอบครัวได้รับการศึกษาในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ตลอดจนอาชีพของผู้ปกครองที่อยู่ในประเภทใช้แรงงาน และการดิ้นรนเพื่อการทำงานต่างถิ่น โดยทิ้งให้ลูกหลานอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย บางรายถูกเลิกจ้างงานเนื่องจากสถานการณ์โควิด ทำให้ต้องกลับภูมิลำเนาเกิดปัญหาภาวะการตกงานไม่มีรายได้ และไม่มีเงินให้ผู้เรียนมาโรงเรียน ผลการศึกษายังพบว่า ผู้ปกครองต้องการทำอาชีพ ที่มีต้นทุนเดิม และไม่ต้องลงทุนมาก เป็นอาชีพที่สามารถทำได้ และเกิดรายได้ เป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

และ 2) ผลของการศึกษาบริบทของอำเภอเมืองและอำเภอบางปะยูณ จังหวัดพัทลุง พบว่า ใน 2 อำเภอดังกล่าว สภาพบริบทชุมชนที่มีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงสลับที่ราบต่ำ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต โดยอำเภอบางปะยูณมีภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรและประมง เช่น เครื่องมือประมงพื้นบ้าน (อวน, แห, ไซ) การแปรรูปอาหารทะเลและการทำขนมพื้นบ้าน เป็นต้น ด้วยบริบทพื้นที่เป็นเนินเขาที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นสูงที่อยู่ในทะเลสาบสงขลาตอนใน จึงเป็นระบบนิเวศน์ 3 น้ำ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น เกาะสี่ เกาะห้า ภายใต้อิทธิพลสังคมพหุวัฒนธรรมที่ผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธและอิสลาม สำหรับอำเภอเมืองพัทลุงถือเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมที่มีความเก่าแก่ เช่น ภูมิปัญญาการรำมโนราห์ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกายชุดการแสดง เป็นต้น มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดพัทลุงคือ ภูเขาอกทะลุ โบราณสถานวัดคูหาสวรรค์ เป็นต้น โดยผลการศึกษาข้อมูลครัวเรือนยากจนและสภาพบริบทของพื้นที่จะเห็นได้ว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนที่อยู่ในครัวเรือนยากจน เป็นความสำคัญที่สถานศึกษาควรได้มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อการแก้ปัญหาความยากจนด้วยหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนยากจน ที่มีทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนเศรษฐกิจ ทุนธรรมชาติ และทุนสังคมค่อนข้างต่ำ และมีคนจนเมืองและคนจนชนบทในจังหวัดพัทลุงจำนวนมาก ซึ่งการให้โรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพดังกล่าว สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดพัทลุงที่ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตด้วยนวัตกรรมการศึกษาเพื่อที่จะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำของคนในจังหวัดพัทลุง ตามแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดพัทลุง 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 (Office of the Phatthalung Province, 2021) และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน-พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) (Ministry of Education, 2008) ซึ่งกำหนดให้แต่ละสถานศึกษาได้จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง ทั้งในด้านความสำคัญ ประวัติความเป็นมา สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญา ตลอดจนสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมนั้น อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และยินดีที่จะร่วมสืบสานพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นนั้น ๆ และด้วยผู้เรียนในครัวเรือนยากจนที่มีข้อจำกัดในการได้รับโอกาสเข้ารับการศึกษาสูงสุด ดังนั้นโรงเรียนควรพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนตามบริบทท้องถิ่น ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่เป็นจุดเด่นด้านทรัพยากรท้องถิ่น ทั้งทรัพยากรทางการเกษตร การทำประมงพื้นบ้าน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนตั้งอยู่ในบริบทชุมชนที่เข้มแข็ง มีปราชญ์ชาวบ้าน และมีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพที่หลากหลาย และโรงเรียนมีความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพให้กับผู้เรียนตามบริบทอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อสนองต่อความต้องการในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนที่มีครอบครัวยากจนทั้งในพื้นที่คนจนเมืองและคนจนชนบทในอำเภอเมืองและอำเภอบางปะยูณ จังหวัดพัทลุง

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาในอำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน สามารถพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพตามกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ จังหวัดพัทลุง ได้จำนวน 20 หลักสูตร ได้แก่ ดนตรี (ไทย-สากล, วงโยธวาทิต, วงออเคสตรา), ข้าวเกรียบปลาลูกเบร, เครื่องหอม(ใบเตย), มัคคุเทศก์น้อย, บาติกเมืองลุง, กาละแมนางลาด, ความเป็นเลิศมโนราห์, ผลิตภัณฑ์จากลูกเขาคัน, ผ้าพิมพ์ลายจากไม้โก่งกาง, กุ้งหวานเกาะโคบ, เครื่องมือประมงพื้นบ้าน, ปลาแห้ง, สืบสานศิลป์ ถิ่นมโนราห์, มโนราห์แดนซ์ สร้างงาน สร้างอาชีพ, บาติกจากน้ำยางพารา, ข้าวเผี้ยงพัทลุง, กุ้งแก้วสามน้ำ, น้ำพริกปลาหัวโหม่ง และผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งชันโรง โดยภาพรวมการประเมินผลความเหมาะสมตามโครงสร้างของหลักสูตรในแต่ละองค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพมีองค์ประกอบของหลักสูตรที่มีการกำหนดกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ มีการกำหนดประเด็นการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตร โดยมีกรอบหลักสูตรท้องถิ่นเป็นแนวทางในการพัฒนาตามโครงการวิจัยที่ได้มีการบันทึกความร่วมมือกับต้นสังกัดเครือข่ายการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และมีการแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาหลักสูตรเพื่อร่วมกันวิเคราะห์และตรวจสอบสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของผู้เรียนและชุมชน ทำให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับผู้เรียนตามความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Tabo (1962) ที่นำมาปรับใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความต้องการ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การคัดเลือกเนื้อหาสาระ 4) การจัดระบบเนื้อหาสาระ 5) การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ และ 7) การประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ของหลักสูตร และสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรร่วมสมัยของ Phatphon (2024) ทั้งนี้การพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะทักษะอาชีพตามจุดประสงค์ของหลักสูตรในงานวิจัยนี้ ได้ใช้แนวคิดการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ที่สอดคล้องกับแนวคิดของของ Wiwathamongkol (2021) ซึ่งได้ใช้กระบวนการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพระดับเครือข่ายและระดับโรงเรียนเป็นกระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพใน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาของผู้เรียนและวางแผนงานระดับเครือข่าย 2) การปฏิบัติการพัฒนารอบหลักสูตร 3) การสะท้อนคิดเพื่อปรับปรุงกรอบหลักสูตร 4) การนำกรอบหลักสูตรไปสู่การวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทักษะอาชีพ 5) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ และ 6) การสะท้อนผลการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการใช้กระบวนการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของหลักสูตรพร้อมการตรวจสอบกระบวนการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนร่วมกัน ทั้งเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนหรือเครือข่ายครูในโรงเรียน ได้มีโอกาสสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานร่วมกัน จากประเด็นปัญหาสู่เป้าหมายความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีการปรับปรุง ทบทวนสะท้อนคิดผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ย่อมจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนในที่สุด

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยมีทักษะอาชีพอยู่ในระดับมาก และสามารถนำความรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพไปใช้ในการชีวิตประจำวัน สามารถออกแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์และขายผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นได้นั้น แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียนไปสู่เป้าหมายการประกอบอาชีพได้จริง และนำไปสู่การมีรายได้ของนักเรียน เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยลดทอนความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนครัวเรือนยากจน

สรุปผล

1. สถานศึกษาในอำเภอเมืองและอำเภอบางปะกง จังหวัดพัทลุง สามารถพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยมีทุนศักยภาพการดำรงชีพ อยู่ในระดับพอได้ และครอบคลุมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตร รับจ้าง และประมงพื้นบ้าน ซึ่งข้อมูลพื้นฐานนี้ถูกนำมาใช้กำหนดเป็นกรอบพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพที่สอดคล้องตามกรอบหลักสูตรท้องถิ่นจังหวัดพัทลุง โดยสถานศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมจำนวน 20 หลักสูตร ตามกรอบทุนหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ ใน 4 มิติ ได้แก่ มิติทุนการท่องเที่ยวและบริการ มิติทุนผลิตภัณฑ์ มิติทุนวัฒนธรรม และมิติทุนระบบนิเวศน์
2. ผลการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
3. ผลการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลให้นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยมีทักษะอาชีพอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ผลจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนในครัวเรือนยากจน มีทุนศักยภาพการดำรงชีพ 5 ด้าน อยู่ในระดับอยู่ลำบาก เป็นข้อจำกัดโอกาสการเข้ารับการศึกษาสูงสุด และข้อมูลการวิเคราะห์บริบทชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้และอัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจุดเด่นที่สามารถนำมาสู่การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากปัญหาของผู้เรียนและบริบทความต้องการของท้องถิ่นในชุมชนเป็นสำคัญ เพื่อนำมาสู่การออกแบบโครงสร้างและคำอธิบายหลักสูตร ตลอดจนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามความคาดหวังของหลักสูตรฐานสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทักษะอาชีพ

1.2 การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ควรพัฒนาสู่ระดับอาชีวศึกษาหรือวิทยาลัยการอาชีพ หรือการศึกษานอกระบบ ดังนั้น สถานศึกษาควรได้มีการทำความร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อการพัฒนากลุ่มนักเรียนในครัวเรือนยากจนให้ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง

1.3 การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สถานศึกษาควรได้มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และทดลองทดลองใช้หลักสูตรตามระยะเวลา

ที่กำหนดอย่างเหมาะสมและเพียงพอ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพและผลลัพธ์ด้านทักษะอาชีพและคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในครัวเรือนยากจน ซึ่งจะให้เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน

1.4 สถานศึกษาควรได้มีการสร้างความร่วมมือในการออกแบบการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ต้องใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนและผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและนำหลักสูตรไปใช้ในพื้นที่ตามความต้องการของนักเรียนครัวเรือนยากจน

1.5 ในการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ ครูผู้สอนควรได้มีการออกแบบการเรียนการสอนเชิงรุก ที่มีการบูรณาการการเรียนรู้กับชุมชนนั้น เช่น การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน การสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา และการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนตามบริบทชุมชนและความต้องการของลูกค้

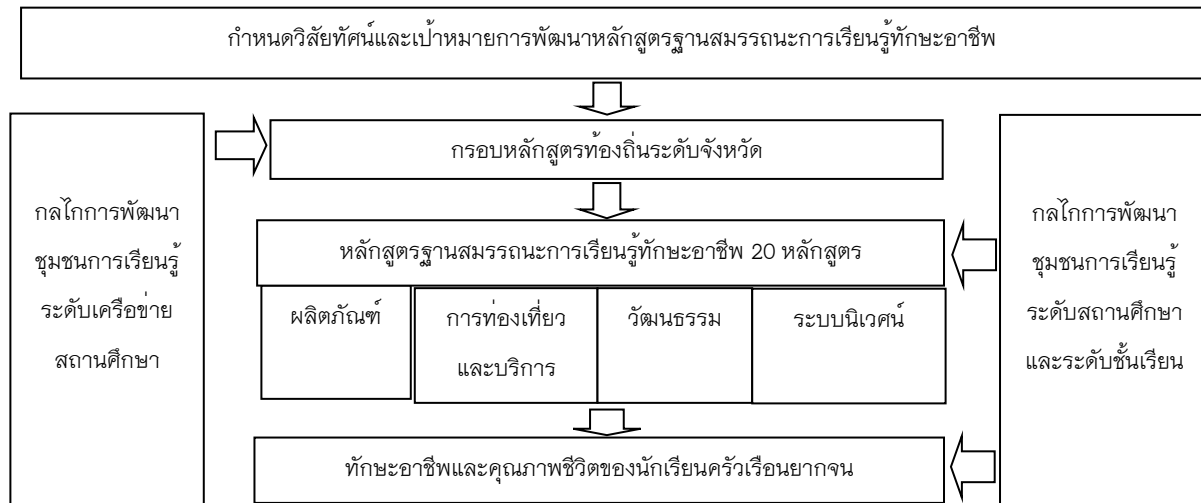
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรได้มีการทำวิจัยต่อเนื่องระยะยาวของนักเรียนครัวเรือนยากจน เรื่อง “การติดตามและประเมินผลสมรรถนะทักษะอาชีพของนักเรียนครัวเรือนยากจน จังหวัดพัทลุง” เพื่อเป็นการศึกษาผลพัฒนาการสมรรถนะทักษะอาชีพของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ สามารถนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้อย่างไร

2.2 ควรได้มีการทำวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนในการพัฒนาทักษะอาชีพให้กับนักเรียน” แก่เครือข่ายสถานศึกษาในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อสร้างกลไกความร่วมมือในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่

ข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ บ่งบอกถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพของผู้เรียนที่อยู่ในครัวเรือนยากจน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยเริ่มจากการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสืบสาน ต่อยอดอัตลักษณ์ทางภูมิปัญญาสู่อาชีพเลี้ยงครอบครัว ซึ่งในงานวิจัยจึงได้มีการศึกษาบริบทครัวเรือนยากจนและบริบทชุมชน เพื่อนำมาสู่การพัฒนากรอบหลักสูตรท้องถิ่นระดับจังหวัดพัทลุง ก่อนนำมาใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษา จำนวน 20 โรงเรียน นำไปพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยจัดทำเป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมตามบริบทอัตลักษณ์ท้องถิ่นและวิถีชีวิตของผู้เรียนในครัวเรือนยากจนของพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ซึ่งสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการใช้กระบวนการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพระดับเขตพื้นที่และระดับโรงเรียน เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ ดังนี้ (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Figure 2 New knowledge about developing a basic curriculum for learning vocational skills in the Professional learning community

References

- Chaichawarat, R. (2015). *Propulsion the PLC process*. Office of Teacher Development and Basic Education Personnel, Office of the Basic Education Commission.
- Chookamnerd, W., Sungtong, E., & Kerdtip, C. (2014). A model of a professional learning community of teachers towards 21st century learning of schools in Thailand. *Hat Yai Academic Journal*, 12(2), 123–134. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/HatyaiAcademicJournal/article/view/82548>
- Kaewsuksaeng, S. et al. (2022). *Research and innovation to solve extreme poverty problems completed and in depth in Phatthalung*. Thaksin University. <https://pmua.or.th/3840/>
- Ministry of Education. (2008). *Basic education core curriculum (revised edition 2017)*. Agricultural Cooperatives Association of Thailand Printing Press.
- Office of the Education Council, Ministry of Education. (2017). *The research and development curriculum development and organizing competency-based teaching and learning according to the national qualifications framework*. Office of the Basic Education Commission.
- Office of the Education Council. (2021). *The development guidelines for the core competencies of students at the basic education during the transition to competency-based curriculum*. Office of the Basic Education Commission.

- Office of the Phatthalung Province. (2021). *Strategic plan of Phatthalung Province, 5 years 2023–2027*. Strategy and Information for Provincial Development Working Group.
- Office of the National Economic and Social Development Council. The Prime Minister's Office. (2022). *National Economic and Social Development Plan No. 13 (2023–2027)*. Royal Gazette. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF
- Phatphon, M. (2024). *Contemporary curriculum development model* (2nd ed.). Leadership Center. Curriculum and learning innovation.
- Sanchez, A. V., & Ruiz, M. P., (2008). *Competence-based learning: A proposal for the assessment of generic competence*. University of Deusto. Bilbao. Span.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. Harcourt, Brace & world.
- The Office of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn's Projects. (2017). *Development plan children and youth in remote areas according to the royal initiative of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, Issue 5, 2017–2026*. Active Print.
- The World Bank. (2022). *Learning losses*. <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/e52f55322528903b27f1b7e61238e416-0200022022/related/WBG-LearningLosses-flier-10-09-22-e-version.pdf>
- United Nations, Thailand. (2020, July 1). *Social impact assessment of COVID–19 in Thailand*. <https://thailand.un.org/en/91973-social-impact-assessment-covid-19-Thailand>
- Wiwathamongkol, K. (2021). *Professional learning community: Concepts, processes, techniques*. Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University.